

ਦਫਤਰ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ) ਮਾਨਸਾ।

ਪਿੱਠ ਅੰਕਣ ਨੰ:ਜੀ-1/1()/2023 132434

ਮਿਤੀ ਮਾਨਸਾ: 15/05/23

ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਕਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਬੀ.ਐਮ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਮ ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੱਥੀ:ਪੱਤਰ

ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ)
ਮਾਨਸਾ।

202367919/
15/05/23

ਰਾਜ ਵਿਦਿਅਕ ਖੋਜ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਪੰਜਾਬ

ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਵਿਦਿਆ ਭਵਨ, ਬਲਾਕ-ਈ, ਫੇਰੀ ਮੰਜਿਲ, ਫੇਜ਼-8, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ,
ਈਮੇਲ: directorscert@punjabeducation.gov.in, ਫੋਨ ਨੰ: 0172-2212221

ਵੱਲ

ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੇ.ਸਿ. ਅਤੇ ਐ.ਸਿ.),

ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ,

ਪੰਜਾਬ।

ਮੀਮੋ ਨੰ: SECRET/SC/2023-24/2023131662/E-499895

ਮਿਤੀ: 12.05.2023-SASN998R

ਵਿਸ਼ਾ: Mission LiFE (Lifestyle For Environment) ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ
ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ।

1.0 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ।

2.0 ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ Government of India Ministry of Education Department of
School Education & Literacy ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਨੰ. D.O. No. 17-65/2022-UT.1-Part.(1) Dated
05th May, 2023 ਅਤੇ D.O. No. 17-65/2022-UT.1-(INS.5) Dated 08th May, 2023 ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮੁਹਿੰਮ Mission LiFE (Lifestyle For
Environment) ਅੰਤਰਗਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ
ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ, 2023 ਵਿੱਚ 'ਜਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ' ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ
ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਪੱਤਰ ਨੱਥੀ ਹੈ)।

3.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝ ਖਪਤ ਤੋਂ ਰੋਕਣ
ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨਾ
ਹੈ।

4.0 Mission LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ UNICEF and YuWaah ਰਾਹੀਂ
ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਲਈ 7 ਥੀਮਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ Pro-Climate Action
ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦਾ
Appendix ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

5.0 ਮਿਸ਼ਨ LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਡਲ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ ਤੇ
ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ਅਤੇ <http://missionlife-moefcc.nic.in/> ਲਿੰਕ ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

6.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

7.0 ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਕੰਪਲੇਟ ਸਮੇਤ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ 5 ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ 3 ਵੀਡੀਓ (ਪ੍ਰਤੀ ਵੀਡੀਓ 45 ਸਕਿੰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤੱਕ) ਵੈੱਬਸਾਈਟ <https://www.mellife.org> 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਾਂ 2 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨੀਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ Acton Report ਨੂੰ email id missionlifelifeins.5@gmail.com ਤੇ ਵੀ ਭੇਜਣ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

8.0 ਉਕਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਲਈ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ ਅਤੇ ਐ.ਸਿੱ) ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9.0 ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਬਲਾਕ ਦੇ BM ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਧੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਭੇਜਣਗੇ ਅਤੇ DM ਸਾਇੰਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਈ.ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ppppscience2022@punjabeducation.gov.in ਤੇ ਭੇਜਣਗੇ।

10.0 ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਰਾਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਪਿੱਠ ਅੰਕਣ ਨੰਬਰ: ਉੱਕਤ

ਮਿਤੀ: 12-05-2023

ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਐਕਟੀਵਿਟੀ ਕੈਲੰਡਰ :

ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੰਬਰ	ਮਿਤੀ	ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ/ ਵਿਸ਼ੇ	ਪੋਸਟਲ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਗਤੀਵਿਧੀ 1	16.05.2023 ਤੋਂ 31.05.2023 ਤੱਕ	ਵਚਨ/ ਪਲੇਜ਼ ਲੇਟਾ	ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੌਰਾਨ	ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਲੋਂ ਓਬ/ ਪਲੇਜ਼ ਲਈ ਜਾਣੀ ਹੈ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 2	16.05.2023 (ਮੰਗਲਵਾਰ)	ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਕੁਇਜ਼	ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੌਰਾਨ	(ਨੱਥੀ ਲਿਸਟ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਹੈ)	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 3	18.05.2023 (ਵੀਰਵਾਰ)	ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਾ	ਇੱਕ ਘੰਟਾ (ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)	1. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਚਾਓ 4. ਮਿਸ਼ਨ LIFE	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 4	20.05.2023 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ)	ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਲੀਅਤ (ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਲਈ)	ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ (ਇੱਕ ਘੰਟਾ)	ਵਿਦਿਆਰਥੀ/ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
ਗਤੀਵਿਧੀ 5	22.05.2023 (ਸੋਮਵਾਰ)	ਨਾਟਕ/ ਸਕਿਟ/ ਰੋਲ ਪਲੇ/	7-10 ਮਿੰਟ (ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ)	1. ਊਰਜਾ ਬਚਾਓ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ 4. ਕੰਮਿਊਨਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 6	24.05.2023 (ਬੁੱਧਵਾਰ)	ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਰੈਲੀ/ ਰੈਲੀ	ਇੱਕ ਘੰਟਾ (ਸਕੂਲ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ)	ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ (ਸਕੂਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ)	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 7	26.05.2023 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)	ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ	ਦੋ ਘੰਟੇ (ਸਕੂਲ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ)	ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਾਰਕ/ ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 8	29.05.2023 (ਸੋਮਵਾਰ)	ਊਰਜਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ, ਪਾਣੀ ਸੁਰੱਖਿਅਣ, ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	ਸਮਾਂ: 4-5 ਮਿੰਟ/ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ)	1. ਊਰਜਾ ਬਚਾਓ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ 4. ਕੰਮਿਊਨਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ:

- ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੀ ਸਲੋਗਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।
- ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨ LIFE ਦੇ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਪਰੰਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।
- ਸਕੂਲ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬ ਇੰਚਾਰਜ ਵਲੋਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਪਰੰਤ ਐਕਸ਼ਨ ਟੇਕਨ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਬੰਧਤ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

World Environment Day, 5th June, 2023

List of illustrative actionable /activities by Ministry Of Education,
Department of School Education & Literacy to be undertaken in run up to
WED, 2023

- a) All Eco Clubs and PM SHRI schools to undertake month long Awareness Campaign in the month of May, 2023;
- b) Setting up Book Banks in Schools. Encourage students and schools to collect old books, unused stationery, uniforms etc. so that the same may be reutilized through these book banks;
- c) At least One Plastic Free School in each Panchayat Of Secondary/Senior Secondary level. However, all schools must yearn to be plastic-free;
- d) Each Student to enroll at least 5 individuals in neighbourhood to take pledge on LiFE on 5th June;
- e) All schools must take steps to minimize wastage of food in canteens and also educate their students about the same;
- f) Schools should adopt composting measures;
- g) All Institutions must strive for zero waste events;
- h) All Institutions must adopt and implement the prescribed guidelines for safe disposal of electronic waste;
- i) Any ongoing activities focused on awareness towards environment must go on and new possible ways/activities must be explored such as messaging, recycling etc. which must be substantive in nature;
- j) Formulation of long term as well as immediate plans for the WED, 23.
- k) However, long term plans should be fast tracked for roll out during the run-up to the WED, 2023.

ਰਾਜ ਵਿਦਿਅਕ ਖੋਜ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਪੰਜਾਬ

ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਵਿਦਿਆ ਭਵਨ, ਬਲਾਕ-ਈ, ਫੇਰੀ ਮੰਜਿਲ, ਫੇਜ਼-8, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ,

ਈਮੇਲ: directorscert@punjabeducation.gov.in, ਫੋਨ ਨੰ: 0172-2212221

ਵੱਲ

ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿ. ਅਤੇ ਐ.ਸਿ.),
ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ,
ਪੰਜਾਬ।

(Handwritten signature)

ਮੀਮੇ ਨੰ: SECRET/SCI/2023-24/2023131662/E-499895

ਮਿਤੀ: 12.05.2023-SASNAGAR

ਵਿਸ਼ਾ: Mission LiFE (Lifestyle For Environment) ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ।

1.0 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ।

2.0 ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ Government of India Ministry of Education Department of School Education & Literacy ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਨੰ. D.O. No. 17-65/2022-UT.1-Part(1) Dated 05th May, 2023 ਅਤੇ D.O. No. 17-65/2022-UT.1-(INS.5) Dated 08th May, 2023 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮੁਹਿੰਮ Mission LiFE (Lifestyle For Environment) ਅੰਤਰਗਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ, 2023 ਵਿੱਚ 'ਜਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ' ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਪੱਤਰ ਨੱਥੀ ਹੈ)।

3.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝ ਖਪਤ ਤੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਸੁਰੇਤ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

4.0 Mission LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ UNICEF and YuWaah ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਲਈ 7 ਥੀਮਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ Pro-Climate Action ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦਾ Appendix ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

5.0 ਮਿਸ਼ਨ LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਡਲ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ਅਤੇ <http://missionlife-moefcc.nic.in/> ਲਿੰਕ ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

(Handwritten signature)

6.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਉਣ -
ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

7.0 ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੇਕ
ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ 5 ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ 3 ਵੀਡੀਓ (ਪ੍ਰਤੀ ਵੀਡੀਓ 45 ਸਕਿੰਟ ਦੀ
ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤੱਕ) ਵੈਬਸਾਈਟ <https://www.mellife.org> 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ
ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਾਂ 2 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨੀਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਈਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਕਰਵਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ Acton Report ਨੂੰ email id
missionlifeins.5@gmail.com ਤੇ ਵੀ ਭੇਜਣ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

8.0 ਉਕਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਲਈ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ
(ਸੈ.ਸਿੱ ਅਤੇ ਐ.ਸਿੱ) ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9.0 ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਬਲਾਕ ਦੇ BM ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਧੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਭੇਜਣਗੇ ਅਤੇ DM ਸਾਇੰਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਈ.ਮੇਲ
ਰਾਹੀਂ pppscience2022@punjabeducation.gov.in ਤੇ ਭੇਜਣਗੇ।

10.0 ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ
ਲੈਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਰਾਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਪਿੱਠ ਅੰਕਣ ਨੰਬਰ: ਉੱਕਤ

ਮਿਤੀ: 12.05.2023

ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਰਾਜ ਵਿਦਿਅਕ ਖੋਜ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਪੰਜਾਬ

ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਵਿਦਿਆ ਭਵਨ, ਬਲਾਕ-ਈ, ਫੇਵੀ ਮੰਜਿਲ, ਫੇਜ਼-8, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ,

ਈਮੇਲ: directorscert@punjabeducation.gov.in, ਫੋਨ ਨੰ: 0172-2212221

ਵੱਲ

ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿ. ਅਤੇ ਐ.ਸਿ.),
ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ,
ਪੰਜਾਬ।

ਮੀਮੋ ਨੰ: SECRET/SC/2023-24/2023131662/E-499895

ਮਿਤੀ: 12.05.2023-SASNAGAR

ਵਿਸ਼ਾ: Mission LiFE (Lifestyle For Environment) ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ।

1.0 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੋਚਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ।

2.0 ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ Government of India Ministry of Education Department of School Education & Literacy ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਨੰ. D.O. No. 17-65/2022-UT.1-Part{.1} Dated 05th May, 2023 ਅਤੇ D.O. No. 17-65/2022-UT.1-(INS.5) Dated 08th May, 2023 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮੁਹਿੰਮ Mission LiFE (Lifestyle For Environment) ਅੰਤਰਗਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ, 2023 ਵਿੱਚ 'ਜਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ' ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਪੱਤਰ ਨੱਥੀ ਹੈ)।

3.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝ ਖਪਤ ਤੋਂ ਰੋਕੂ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

4.0 Mission LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ 2023 ਨੂੰ UNICEF and YuWaah ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਲਈ 7 ਥੀਮਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ Pro-Climate Action ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦਾ Appendix ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

5.0 ਮਿਸ਼ਨ LiFE ਸੰਬੰਧੀ ਮਿਡਲ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ਅਤੇ <http://missionlife-moefcc.nic.in/> ਲਿੰਕ ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

6.0 ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

7.0 ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ 5 ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ 3 ਵੀਡੀਓ (ਪ੍ਰਤੀ ਵੀਡੀਓ 45 ਸਕਿੰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤੱਕ) ਵੈੱਬਸਾਈਟ <https://www.mellife.org> 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਾਂ 2 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨੀਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਈਕੋ ਕਲੱਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ Acton Report ਨੂੰ email id missionlifeins.5@gmail.com ਤੇ ਵੀ ਭੇਜਣ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

8.0 ਉਕਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਲਈ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ ਅਤੇ ਐ.ਸਿੱ) ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9.0 ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਬਲਾਕ ਦੇ BM ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਧੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਭੇਜਣਗੇ ਅਤੇ DM ਸਾਇੰਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਈ.ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ppppscience2022@punjabeducation.gov.in ਤੇ ਭੇਜਣਗੇ।

10.0 ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਰਾਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਪਿੱਠ ਅੰਕਣ ਨੰਬਰ: ਉੱਕਤ

ਮਿਤੀ: 12.05.2023

ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ।

ਅਕਾਦਮੀ ਕੋਲੋਡਰ :

ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੰਬਰ	ਮਿਤੀ	ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ/ ਵਿਸ਼ੇ	ਪੇਸਟਲ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਗਤੀਵਿਧੀ 1	15.05.2023 ਤੋਂ 31.05.2023 ਤੱਕ	ਵਚਨ/ ਪਲੇਜ ਲੇਣਾ	ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੌਰਾਨ	ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਲੋਂ ਉਥੇ/ ਪਲੇਜ ਲਈ ਜਾਣੀ ਹੈ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 2	16.05.2023 (ਮੰਗਲਵਾਰ)	ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਕੁਇਜ਼	ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੌਰਾਨ	(ਨੌਥੀ ਲਿਸਟ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਹੈ)	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 3	18.05.2023 (ਵੀਰਵਾਰ)	ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਾ	ਇੱਕ ਘੰਟਾ (ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)	1. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਚਾਓ 4. ਮਿਸ਼ਨ LIFE	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 4	20.05.2023 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)	ਪੇਂਟੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਲੀਅਤ (ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਲਈ)	ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ (ਇੱਕ ਘੰਟਾ)	ਵਿਦਿਆਰਥੀ/ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੇਂਟੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 5	22.05.2023 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ)	ਨਾਟਕ/ ਸਕਿਟ/ ਰੋਲ ਪਲੇ/	7-10 ਮਿੰਟ (ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ)	1. ਊਰਜਾ ਬਚਾਓ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ 4. ਕੰਮਿਊਨਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 6	24.05.2023 (ਸੋਮਵਾਰ)	ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਰੈਲੀ/ ਰੈਲੀ	ਇੱਕ ਘੰਟਾ (ਸਕੂਲ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ)	ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ (ਸਕੂਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ)	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 7	26.05.2023 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)	ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈ ਮੁਹਿੰਮ	ਦੋ ਘੰਟੇ (ਸਕੂਲ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ)	ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਾਰਕ/ ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
ਗਤੀਵਿਧੀ 8	29.05.2023 (ਸੋਮਵਾਰ)	ਊਰਜਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ, ਪਾਣੀ ਸੁਰੱਖਿਅਣ, ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	ਸਮਾਂ: 4-5 ਮਿੰਟ/ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ)	1. ਊਰਜਾ ਬਚਾਓ 2. ਪਾਣੀ ਬਚਾਓ 3. ਸਿੰਗਲ ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ 4. ਕੰਮਿਊਨਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਡਾਟਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਮ ਤੱਕ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ:

- ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੀ ਸਲੋਗਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।
- ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨ LIFE ਦੇ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

6/

5. ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਪਰੰਤ ਇੰਤੀ ਗਈ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।
6. ਸਕੂਲ ਦੇ ਈਕੋ ਕਲੱਬ ਇੰਚਾਰਜ ਵਲੋਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਪਰੰਤ ਐਕਸਨ ਟੈਕਨ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਬੰਧਤ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
7. ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਤਵ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

World Environment Day, 5th June, 2023

List of illustrative actionable /activities by Ministry Of Education, Department of School Education & Literacy to be undertaken in run up to **WED, 2023**

- a) All Eco Clubs and PM SHRI schools to undertake month long Awareness Campaign in the month of May, 2023;
- b) Setting up Book Banks in Schools. Encourage students and schools to collect old books, unused stationery, uniforms etc. so that the same may be reutilized through these book banks;
- c) At least One Plastic Free School in each Panchayat of Secondary/Senior Secondary level. However, all schools must yearn to be plastic-free;
- d) Each Student to enroll at least 5 individuals in neighborhood to take pledge on LiFE on 5th June;
- e) All schools must take steps to minimize wastage of food in canteens and also educate their students about the same;
- f) Schools should adopt composting measures;
- g) All Institutions must strive for zero waste events;
- h) All Institutions must adopt and implement the prescribed guidelines for safe disposal of electronic waste;
- i) Any ongoing activities focused on awareness towards environment must go on and new possible ways/activities must be explored such as messaging, recycling etc. which must be substantive in nature;
- j) Formulation of long term as well as immediate plans for the WED, 23.
- k) However, long term plans should be fast tracked for roll out during the run up to the WED, 2023.

म. स. चांगसन, भा.प्र.से.
अपर सचिव
L.S. Changsan, IAS
Additional Secretary

भारत सरकार
शिक्षा मंत्रालय
स्कूल शिक्षा और साक्षरता विभाग
Government of India
Ministry of Education
Department of
School Education & Literacy
Dated 06th May, 2023

D.O. No. 17-65/2022-UT.1-Part(1)

Dear Madam / Sir,

Mission LiFE (Lifestyle For Environment) was launched by Hon'ble Prime Minister on 20th October, 2022 from Ekta Nagar, Gujarat, and is focussed on bringing about behavioural changes for combating climate change. The objective is a global movement for moving away from destructive and mindless consumption to deliberate and mindful utilisation of resources.

2. With a view to pan-India advocacy and awareness about LiFE, a mass mobilisation drive is being initiated in the month of May as a run-up to World Environment Day on June 5. The theme for World Environment Day 2024 is 'Beat Plastic Pollution'. The mass mobilisation envisages various activities through Ministries, Departments and Organisations, with focus on public participation.

3. It is against this background that you are requested to kindly disseminate the guidelines for activities in Schools in the month of May, that would engage school children and sensitise them about the impact that behaviours can have on the environment. The necessary information regarding Mission LiFE as well as the social media creatives /videos are available in open format and may be downloaded from the portal (<http://missionlife-moefcc.nic.in/>). The Social Media Creatives can be redesigned to convey the message of Mission LiFE without changing the logo of Prakriti and without changing the hashtag #ChooseLiFE.

4. In order to keep the campaign focussed on LiFE, it would be necessary to use the logo of Mission LiFE for each event of the campaign. The logo can also be downloaded from the aforementioned portal so that the entire campaign is linked to LiFE (Lifestyle for Environment). Care should be taken to conduct the physical campaign at an appropriate time during the day to protect the children from heatwave/rising temperatures.

5. The Ministry of Environment, Forest & Climate Change has also developed another portal merilife.org for reporting about the events being organised at different levels. It would, therefore, be necessary that a nodal officer in the respective State/UT/AB is designated for each and every event who is assigned the responsibility of uploading the report of the event in not more than 50 words on the aforementioned portal as per the prescribed format. It would be possible to upload 5 photographs with a caption for each such event and 3 videos with caption (upto maximum duration of 45 seconds per video) for each such video.

6. You are requested to kindly circulate the enclosed Appendix at the earliest so that the activities are initiated without delay, keeping in mind that some schools may soon close for the summer holidays. A copy of the pledge (both in Hindi and English) to be administered on 5th June, 2023 is also enclosed for kind reference. You may also get in touch with the local Office of UNICEF for any further clarifications/guidance in this regard.

7. We look forward to your support and cooperation in making this outreach and advocacy a success.

With warm regards,

Yours sincerely,

(L. S. Changsan)

To,

1. The Principal Secretary Education of all States/UTs (as per list attached).
2. The Heads of all Autonomous Bodies of DoSEL (as per list attached).

Appendix

Campaign for creating awareness about Mission LIFE (Lifestyle for Environment) , nudging behavioral changes into LIFE actions and culminating in celebration of World Environment Day on 5th June, 2023.

1. Hon'ble Prime Minister gave the Mantra of LIFE (Lifestyle for Environment) at UN Climate Change Conference (UNFCCC COP26) to promote individual and collective behaviours to protect and conserve the environment and to move away from "destructive and mindless" consumption to "deliberate and mindful" utilisation of resources. Mission LIFE was launched on 20th October, 2022 by Hon'ble Prime Minister in the presence of UN Secretary General Mr. António Guterres.

lifestyle.

3. MoEFCC and MoE in partnership with UNICEF and YuWaah are also launching a digital campaign on UNICEF's flagship digital youth engagement platform called U-Report as per following details.
 - a. The schools and colleges **must share** the links given below, with the children aged 13 and above to enable their participation in a series of pro-climate actions related to the 7 themes, namely, Save Energy, Save Water, Say No to Single Use Plastic, Adopt Sustainable Food Systems and Adopt Healthy Lifestyle.
 - b. Students who actively participate will earn badges and chance to be featured on Government, UNICEF and YuWaah media and communications platforms.
 - c. The suggested list of Activities are as mentioned below :

School Activity	Description	Modality
Pre-Activity	Enrolment of children for Digital campaign through U-Report	<p>Choose any one platform to enroll.</p> <p>a. Instagram Direct message</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Search for @ureportindia on Instagram, tap on the "MESSAGE" button on the profile and send LIFE in the chat to start the conversation, or 2. Open this link https://www.instagram.com/ureportindia/ on your phone and then tap on the "MESSAGE" button on the profile and send LIFE in the chat to start the conversation. <p>b. WhatsApp:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. Save our WhatsApp number 9650414141

		<p>on your phone as U-Report India and send LIFE in the chat to start the conversation, or</p> <p>ii. Open this link https://wa.link/lhnc2k on your phone and then tap on the send button</p> <p>c. Facebook Messenger</p> <p>i. Search for @ureportindia on Facebook Messenger and send LIFE in the chat to start the conversation, or</p> <p>ii. Open this link https://m.me/ureportindia/?ref=life on your phone to start the conversation.</p>
--	--	--

2. Set of activities being suggested for schools involving children from Primary, Middle and Secondary schools are as follows:

School Activity	Description	Modality	Report to be uploaded on portal
Activity 1	Pledge taking	<p>During the assembly, all children take the LIFE Pledge</p> <p>Refer to Annexure 1 for copy of the Pledge</p>	<ul style="list-style-type: none"> Name and location of School Date of activity Number of children taking the pledge
Activity 2	LIFE Quiz For middle and secondary schools	<p>Half hour Quiz in classrooms</p> <p>Refer to Annexure 2 for the Quiz questions</p>	<ul style="list-style-type: none"> Name and location of School Date of activity Number of children participating in Quiz
Activity 3	Painting Competition	<p>Schools should provide paper and colors to the students</p> <p>Topics</p> <ul style="list-style-type: none"> Single use plastic Save Water Save Environment Mission LIFE 	<ul style="list-style-type: none"> Name and location of School Date of activity Number of children participating
Activity 4	Nature walk For middle and secondary schools	<p>Children can take a guided nature walk in the village with seed balls and plant the seed balls</p> <p>Refer to Annexure 3 for</p>	<ul style="list-style-type: none"> Name and location of School Date of activity Number of children participating

		Instructions on making seedballs and nature walk	
Activity 5	Natak/ Skit / Role play presentation to parents on Key LIFE themes	<p>Children (Meena / Raju Manch) should prepare a 7-10 minutes skit on following LIFE themes:</p> <p>a) Save Energy B) Save Water c) Reducing single use plastics) Sustainable food systems e) Healthy Lifestyles</p> <p>Pledge by the community to practice LIFE behaviours</p> <p>Refer to Annexure 4 for suggested behaviors for incorporating in the skit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Name and location of School • Date of activity • Number of children participating • Number of parents, community members attending

3. LIFE Activities proposed for parents and other community members. Teachers and senior students can facilitate these activities :

- Plantation Drive- Each family plants at least one tree appropriate for the soil conditions and nurtures the sapling.
- Organize a cycle rally for reducing plastic use
- Identify areas or parks that need cleaning up, and encourage the community to come together to help and clean.
- Hold a community meeting to talk about energy conservation, water preservation, and waste reduction.

4. Messages related to environment friendly and responsible actions to be posted on the website of the Organisation / Schools/Institutions

5. You are accordingly requested to take necessary action and issue instructions to District Authorities, the Schools/Educational institutions, to ensure participation of students, teachers, parents, local people and representatives etc., whole heartedly in the Mission LIFE activities that lead up to the World Environment Week on 5 June 2023.

6. Orientation and Training for Mission LIFE activities for Schools/Colleges : Two-hour orientation session for training the schools on activities to be conducted and reporting formats will be conducted online in the first week of May. The Youtube live link for the training session is Each school must designate the Head Master and one teacher who will be the designated focal point for the training. Each school focal point is

expected to undergo this training session on the Youtube live link for the training session.

7. **Reporting Environment Friendly activities to Government of India:** Photographs and videos together with activity descriptions to be uploaded on the website <https://www.meilife.org>. It is requested that the data be uploaded the same day preferably and not later than 2 days for the different activities.
8. The best performing State/ UTs/ organizations may be recognized based on their participation in the Mission Life Activities.

Annex 1: Pledge

I pledge to make all possible changes in my daily life to protect the environment. I also commit to continuously motivate my family, friends and others about the importance of environmentally friendly habits.

मैं प्रतिज्ञा करता/करती हूँ कि पर्यावरण को बचाने के लिए अपनी दैनिक जीवन में हर संभव बदलाव लाऊंगा/लाऊंगी। मैं यह भी वचन देता/देती हूँ कि अपने परिवार, मित्रों और अन्य लोगों को पर्यावरण के अनुकूल आदतों और व्यवहारों के महत्व के विषय में सतत रूप से प्रेरित करूंगा/करूंगी।

Annex 2: Energy Conservation Quiz Questions and Answers

1. Which among the following is the most energy-efficient?

- A. Incandescent bulb
- B. Fluorescent tube light
- C. Compact fluorescent lamp
- D. All are equally efficient.

Answer: Compact fluorescent lamp

2. In India and elsewhere, biomass can be obtained from

- A. Groundnut shells
- B. Sugarcane bagasse
- C. Rice husk
- D. All of the above

Answer: All of the above

3. In rural areas, this gas can be generated and used for cooking and lighting.

- A. Biogas
- B. Oxygen
- C. Ammonia
- D. None of these

Answer: Biogas

4. Large amounts of solar energy are stored in the oceans and seas. The process of harnessing this energy is called

- A. OTEC (ocean thermal energy conversion)
- B. OTC (ocean thermal conversion)
- C. OSTEC (ocean and sea thermal energy conversion)
- D. OTEC (Ocean technology of energy conversion)

Answer: OTEC (Ocean technology of energy conversion)

5. A much cheaper and lighter fuel extracted from crude oil is used to adulterate petrol in the ratio of 3:1 (adulterant: petrol). It causes damage to the vehicle engine, besides leading to high emission levels. Name this common adulterant of petrol that most easily escapes detection.

- A. Diesel
- B. Kerosene
- C. Naphtha
- D. Mobile oil

Answer: Naphtha

6. Some people object to wind turbines because:

- A. They do not like windmills.
- B. They get in the way of photographs.
- C. Wind farms are not real farms.
- D. They are often built in areas of natural beauty.

Answer: They are often built in areas of natural beauty.

7. Natural gas is transported mainly by

- A. Pipelines
- B. Trucks
- C. Auto rickshaw
- D. All three equally

Answer: Pipelines

8. How much of the energy in burning coal reaches the consumer as electricity

- A. 1/3 (one-third)
- B. 1/2 (one-half)
- C. 3/4 (three-quarters)

D. 9/10 (nine-tenths)

Answer: 1/3 (one-third)

9. Plastic was once hailed as the wonder material but is now becoming a serious environmental and health problem due to its non-biodegradable nature. The burning of plastics, especially PVC, releases the following harmful gas into the atmosphere.

A. Dioxins

B. Le

C. O

D. PI

Answer: Dioxins

10. The states and citizens' responsibilities for environmental protection is enshrined in the Constitution of India in two articles.

A. Yes

B. No

Answer: Yes

11.of power consumed by Incandescent Bulbs gets wasted in the form of heat

A. 60%

B. 75%

C. 85%

D. 50%

Answer: 85%

12. Which one is not in National Action Plan on Climate Change?

A. National Mission for Sustainable Agriculture

B. National Mission on Sustainable Habitat

C. National Mission for Enhanced Energy Efficiency

D. National Mission for Energy Conservation

Answer: National Mission for Energy Conservation

Beat Plastic Pollution Quiz Questions and Answers

13. What happens to plastic waste?

A. It is a biodegradable material so it eventually disintegrates

- B. It never fully goes away, it just breaks into little pieces
- C. There is no such things as plastic waste, all plastic is recycled
- D. It is dumped in the ocean for fish to eat

Answer: It never fully goes away, it just breaks into little pieces

14. What is the most abundant type of "litter" on the planet?

- A. Cigarette butts
- B. Plastic straws
- C. Candy wrappers
- D. Coffee cups/lids

Answer: Cigarette butts

15. How many tons of plastic are dumped into the ocean every year that threatens Marine Life?

- A. 7 Million
- B. 9 Million
- C. 13 Million
- D. 15 Million

Answer: 13 Million

16. World Environment Day is celebrated on which day?

- A. 15th July
- B. 5th June
- C. 6th August
- D. 20th June

Answer: 5th June

17. Where does the majority of plastic waste end up?

- A. Oceans
- B. Burned for energy
- C. Landfills
- D. Recycled

Answer: Oceans

18. How many years plastic takes to fully disintegrate?

- A. 500 Years
- B. 700 Years
- C. 1000 Years
- D. 1500 Years

Answer: 1000 Year

19. What percentage of the plastic we use is single use?

- A. 30%
- B. 50%
- C. 60%
- D. 70%

Answer: 50%

20. How many plastic drinking bottles are purchased every minutes?

- A. 1 million
- B. 2 million
- C. 3 million
- D. 4 million

Answer: 1 million

21. What is the theme of this world environment day?

- A. Seven Billion Dreams. One Planet. Consume with Care
- B. Beat Plastic Pollution
- C. Connecting People to Nature
- D. Go wild for life

Answer: Beat Plastic Pollution

22. What you can do to help stop plastic pollution?

- A. Refuse single-use plastic bottles, straws, to-go containers and coffee cup and lids
- B. Bring your own reusable bags wherever you go shopping or just need to carry stuff
- C. Ask merchants, restaurants and other establishments you frequent to consider using plastic-free
- D. All of the above

Answer: All of the above

Water Resources Quiz Questions and Answers

23. Where is most of the Earth's freshwater located?

- A. In icecaps and glaciers
- B. In oceans
- C. In storage tanks
- D. In lakes

Answer: In icecaps and glaciers

24. How is Earth's water supply being continuously renewed?

- A. Through photosynthesis
- B. Through the water cycle
- C. Through oceans
- D. Through global warming

Answer: Through the water cycle

25. Precipitation may _____ into groundwater.

- A. Leak
- B. Fall
- C. Infiltrate
- D. Flow

Answer: Infiltrate

26. Why can the depth of a water table be high in some places and low in others?

- A. There is too much leaking occurring in certain spots
- B. The depth changes due to precipitation, drought, or overuse of wells
- C. Sedimentation occurs
- D. All of the above

Answer: The depth changes due to precipitation, drought, or overuse of wells

27. Can groundwater be accessed by drilling wells?

- A. No
- B. Yes
- C. Only if the amount of precipitation is low
- D. Sometimes

Answer: Yes

28. 44% of all the freshwater is used by _____.

- A. Men
- B. Recreational activities
- C. Industry
- D. Animals

Answer: Industry

29. What kind of water is needed for agricultural use?

- A. Freshwater
- B. Salt water
- C. Groundwater
- D. None of the above

Answer: Freshwater

30. What is irrigation?

- A. Plowing the fields
- B. The process of bringing water to an area for use in growing crops
- C. Bringing groundwater to crops when they are dying
- D. None of the above

Answer: The process of bringing water to an area for use in growing crops

Annexure 3: Instructions for seedball

Collect local seeds of fruits, flowering plants and shade giving trees. Mix seeds and potting soil together. Add dry clay and mix again. Slowly add water while still mixing the seeds, potting soil, and water into a well-blended paste. When you are able to form a ball of the blended material without it falling apart, you are ready to stop mixing. Mold the mixture into small (~1 inch diameter) balls and place them on an old newspaper or on the floor. Allow balls to dry in the sun for at least one day.

All you have to do is throw them at a patch of dirt and watch it explode! Once it rains (or you water them), they have everything they need to grow.

They also make great gifts! Put them in a plastic bag and give them to all your friends.

Annexure 4: Suggested methodology for skit

Brief the group of children to identify 2-3 issues and let the children identify the problem, address the challenges and propose green solutions that they can persuade their parents and families to adopt:

- Theme: Single Use Plastic
 - How plastic is being used in their families
 - What is the most prevalent use of plastic
 - How is the plastic being disposed off
 - What are the harmful effects of plastics
- Theme: Save Water
 - What are the maximum uses of water in the household
 - How can we reuse water that is not fit for drinking
 - How can RO water be reused
- Theme: Save Electricity
 - How many electrical gadgets are there in the house
 - Do you know how much electricity your family uses in a day
 - How can you save electricity – did you try reducing the consumption

Some green solutions that can be woven into the skit

1. Carry a cloth bag when we go out
2. Never burn garbage, segregation of garbage waste at home
3. Reuse and recycle
4. Conserve energy
5. Take care of plants and animals

GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF EDUCATION
DEPT OF SCHOOL EDUCATION & LITERACY
SHASTRI BHAVAN
NEW DELHI-110 115

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

भारत सरकार
शिक्षा मंत्रालय
स्कूल शिक्षा और साक्षरता विभाग
शास्त्री भवन
नई दिल्ली - 110 115

L. S. Changsan, IAS
Additional Secretary
Tel:- 011-23383226
E-mail:- lschangsan@nic.in

Dated the 8th May, 2023

D.O. No. 17-65/2022-UT.1(INS.5)

Dear Madam / Sir,

I am writing this letter in connection with the upcoming World Environment Day (WED) on 5th June, 2023 and the outreach activities on Mission LiFE planned for this occasion.

2. As you must be aware, Mission LiFE was launched by Hon'ble PM which focuses on mindful and deliberate utilization of resources and its philosophy is to promote sustainable lifestyles. In this regard, this Department's letter of even no. dated 28.4.2023 also refers.

3. With a view to ensuring 'Jan Bhagidari' in the upcoming WED, 2023, I would request you to impress upon the schools under your administration to undertake various activities and actions during the month long period. These may include regular competitions held on such occasions like painting/poster competitions, quizzes, debates as also running awareness campaigns by way of cycle rally, planting of saplings, making the schools strictly plastic free, volunteering in community cleaning drives, setting up of book banks which would facilitate reuse of not only books but also stationery, uniforms, bags etc. A list of illustrative actionables/activities is also enclosed for reference.

4. The creatives for Mission LiFE shared earlier with you (also available on the Mission LiFE portal: <http://missionlife-moefcc.nic.in/Downloads.php>) may also be used extensively by the Schools and photographs may be shared extensively through social media so as to ensure a widespread and lasting awareness among the community in general.

5. I shall be grateful if you could kindly look into the matter personally and ensure that an action plan is in place and implemented on immediate basis in the Eco Clubs of schools across the country. An action taken report may be shared with us on: missionlifeins.5@gmail.com.

With warm regards,

Yours sincerely,

(L.S. Changsan)

To

i) Secretary (School Education) of States/UTs (As per list attached)

ii) SPDs of all states & UTs

ii) Heads of ABs under DoSE&L (As per list attached)

World Environment Day (WED)

5th June, 2023

List of illustrative actionables/activities to be undertaken in run up to WED, 2023

- a. All Eco Clubs and PM SHRI schools to undertake month long Awareness Campaign in the month of May, 2023;
- b. Setting up Book Banks in Schools. Encourage students and schools to collect old books, unused stationery, uniforms etc. so that the same may be reutilised through these book banks;
- c. At least One Plastic Free School in each Panchayat of Secondary/Senior Secondary level. However, all schools must yearn to be plastic-free;
- d. Each Student to enrol at least 5 individuals in neighbourhood to take pledge on LiFE on 5th June;
- e. All schools must take steps to minimize wastage of food in canteens and also educate their students about the same;
- f. Schools should adopt composting measures;
- g. All Institutions must strive for zero waste events;
- h. All Institutions must adopt and implement the prescribed guidelines for safe disposal of electronic waste;
- i. Any ongoing activities focused on awareness towards environment must go on and new possible ways/activities must be explored such as messaging, recycling etc. which must be substantive in nature;
- j. Formulation of long term as well as immediate plans for the WED, 23. However, long term plans should be fast tracked for roll out during the run up to the WED, 2023.
